

56
LT

FACTS

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

ISSN 1725-7042

Įvadas į triukšmo darbe temą

Europoje kasdien milijonai darbuotojų patiria triukšmo darbe poveikį ir visą su juo susijusią riziką. Nors triukšmas yra akivaizdžiausia problema tam tikrose pramonės šakose, pavyzdžiui, gamyboje ir statyboje, jis gali būti rimta problema ir kitokio pobūdžio darbo aplinkoje, pavyzdžiui, skambučių centruose ar mokyklose, orkestro duobėse ar baruose.

Vienas iš penkių Europos darbuotojų mažiausiai pusę darbe praleidžiamo laiko turi kalbėti garsiau, kad būtų išgirstas, o 7 % jų kenčia nuo klausos sutrikimų, susijusių su darbu (1). Dėl triukšmo prarasta klausa yra dažniausiai nustatoma profesinė liga ES (2).

Šiame informaciniame lapelyje išryškinti pagrindiniai klausimai, susiję su triukšmu darbe, įskaitant riziką, juridinę atsakomybę ir problemos sprendimus. Kituose informaciniuose lapeliuose šie klausimai išnagrinėti detaliau, papildomai pateikta esamos informacijos ir patarimų (<http://ew2005.osha.eu.int>).

Kas yra triukšmas?

Triukšmas yra nepageidaujamas garsas; jo intensyvumas („garsumas“) matuojamas decibelais (dB). Decibelų skalė yra logaritminė, todėl garso lygiui padidėjus trimis decibelais triukšmo intensyvumas padvigubėja. Pavyzdžiui, įprasto pokalbio metu triukšmo lygis būna maždaug 65 dB, o šaukiant paprastai siekia apie 80 dB. Skirtumas yra tik 15 dB, bet riksmas yra 30 kartų intensyvesnis garsas. Įvertinant tą faktą, kad žmogaus ausis nevienodai jautri skirtingo dažnio garsams, triukšmo stiprumas arba intensyvumas paprastai matuojamas decibelais su koeficientu A – dB(A).

Triukšmo pavojingumą nulemia ne tik jo intensyvumas. Taip pat labai svarbi poveikio trukmė. Įvertinant šią aplinkybę, apskaičiuojami vidutiniai garso lygiai, atsižvelgiant į laiko koeficientą. Triukšmas darbo vietoje dažniausiai vertinamas, remiantis aštuonių valandų darbo dienos trukme.

Kiti veiksniai, galintys turėti įtakos triukšmo pavojingumui, išvardyti toliau.

- ☑ Garso impulsai — ar yra maksimalaus stiprumo garsų (pavyzdžiui, elektros lanko garsai)?
- ☑ Dažnis — matuojamas hercais (Hz). Garso tonas priklauso nuo priimamo garso dažnio. Pavyzdžiui, „koncertiniai tonai“ („A“ virš vidutinio „C“) yra 440 Hz.

- ☑ Pasiskirstymas laike — kada garsas atsiranda ir kaip dažnai.

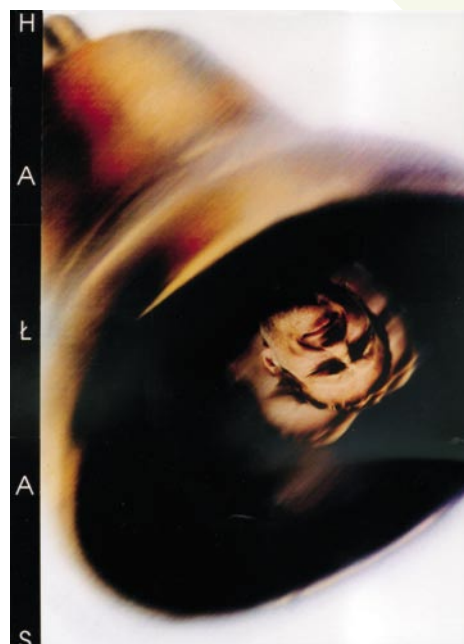
Triukšmas nebūtinai turi būti itin stiprus, kad sukeltų problemų darbo vietoje. Triukšmas gali sietis su kitais rizikos veiksniais darbo vietoje ir padidinti triukšmo riziką darbuotojams, pvz.:

- ☑ nelaimingų atsitikimų darbe tikimybė padidėja, triukšmui slopinant įspėjamuosius signalus;
- ☑ kartu veikdami triukšmas ir kai kurios cheminės medžiagos dar padidina riziką prarasti klausą; arba
- ☑ triukšmas tampa darbe patiriamo streso priežastimi.

Kokių padarinių gali sukelti triukšmas?

Triukšmo poveikis gali kelti įvairių riziką darbuotojų saugumui ir sveikatai.

- ☑ **Klausos praradimas:** didelis triukšmas pažeidžia ausies sraigėje, vidinėje ausies dalyje, esančias plaukuotas juntamąsias klausos ląsteles, dėl to prarandama klausa. „Daugelyje šalių dėl triukšmo prarasta klausa yra labiausia paplitusi nepagydoma pramonės darbuotojų profesinė liga.“ (3) Apskaiciuota, kad Europoje žmonių su klausos sutrikimais daugiau negu Prancūzijoje gyventojų (4).
- ☑ **Fiziologinis poveikis:** Yra įrodymų, kad triukšmo poveikis gali turėti įtakos širdies ir kraujagyslių sistemai, kadangi dėl triukšmo išsiskiria katecholaminai ir padidėja kraujospūdis. Katecholaminų kiekis kraujyje (įskaitant epinefriną (adrenaliną)) susijęs su stresu.

© Rafał Pankowski „Triukšmas“. Publikuojama gavus Profesinės saugos plakatų konkurso, organizuoto Centrinio darbo saugos instituto – Nacionalinio mokslinių tyrimų instituto Lenkijoje, leidimą

(1) 15 ES valstybių narių duomenys. Pateikti Eurostato ataskaitoje *Darbas ir sveikata ES: statistinis vaizdas*, ISBN 92-894-7006-2.

(2) 15 ES valstybių narių duomenys. Pateikti Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros ataskaitoje *Duomenys, apibūdinantys sąryšį tarp DSS ir darbingumo, 2002*, ISBN 92-95007-66-2.

(3) Pasaulio sveikatos organizacija, *Klausos praradimo dėl triukšmo poveikio prevencija*, 1997.

(4) Mastichtio universiteto SIHI tyrimų grupė (1999).

☑ **Su darbu susijęs stresas:** Su darbu susijęs stresas retai turi vieną priežastį ir dažniausiai atsiranda dėl bendro kelių rizikos veiksnių poveikio. Triukšmas darbo aplinkoje, net jei jis gana nedidelis, gali būti stresą sukeliantis veiksnys.

☑ **Padidėjusi nelaimingų atsitikimų darbe rizika:** Esant dideliame triukšme, darbuotojams sunku girdėti ir bendrauti, todėl padidėja nelaimingų atsitikimų tikimybė. Su darbu susijęs stresas (kurį sukeliantis veiksnys gali būti triukšmas) gali dar labiau padidinti šią problemą.

Kam gresia pavojus?

Kiekvienam, patiriančiam triukšmo poveikį, gresia potenciali rizika. Kuo aukštesnis triukšmo lygis ir kuo ilgiau trunka jo poveikis, tuo didesnė rizika nukentėti nuo žalingo triukšmo poveikio. Gamyboje ir kalnakasybos pramonėje 40 % darbuotojų daugiau kaip pusę darbo laiko yra veikiami didelio triukšmo. Statyboje šis santykis yra 35 %, o daugelyje kitų sektorių, įskaitant žemės ūkį, transportą ir ryšius, šis skaičius lygus 20 %. Tačiau triukšmo problema aktuali ne tik gamybos ir kitose tradicinėse pramonės šakose. Pripažįstama, kad triukšmas yra rimta problema ir paslaugų sektoriuje, pavyzdžiui, švietimo ir sveikatos apsaugos srityse, baruose ir restoranuose.

Koks triukšmo stiprumas?

- ☑ Atlikus triukšmo tyrimą vaikų darželiuose, nustatyta, kad vidutinis triukšmo lygis juose viršija 85 dB.
- ☑ Užfiksuota, kad diriguodamas baletą „Gulbių ežeras“, dirigentas patiria 88 dB stiprumo garso poveikį.
- ☑ Sunkvežiminių vairuotojai veikiami 89 dB triukšmo.
- ☑ Naktinių klubų darbuotojų patiriamas triukšmas gali siekti 100 dB.
- ☑ Išmatuotas triukšmo lygis kiauilių fermose siekė 115 dB.

Darbdavio atsakomybė

Darbdaviai teisės aktais yra įpareigoti saugoti darbuotojų sveikatą ir apsaugoti juos darbe nuo visų su triukšmu susijusių rizikos veiksnių. Jie privalo:

- ☑ atlikti rizikos vertinimą — tam gali būti atlikti triukšmo lygio matavimai, tačiau reikia įvertinti visas galimas rizikas, kylančias dėl triukšmo (pavyzdžiui, nelaimingų atsitikimų ir klausos praradimo riziką);
- ☑ remiantis rizikos vertinimu, sudaryti priemonių planą, kuriuo siekiama:
 - kur įmanoma, pašalinti triukšmo šaltinius;
 - sumažinti triukšmą šaltinyje;
 - sumažinti poveikį darbuotojams, taikant darbo organizavimo ir darbo vietos išplanavimo priemones, taip

pat ženklinant darbo zonas, kuriose darbuotojai patiria triukšmo, viršijančio 85 dB(A), poveikį, ir draudžiant įeiti į tokias zonas;

- paskutinė išeitis — aprūpinti darbuotojus asmeninėmis apsaugos priemonėmis;
- ☑ informuoti, konsultuoti ir apmokyti darbuotojus, kaip išvengti rizikos, su kuria jie susiduria, kaip naudotis priemonėmis, padedančiomis sumažinti triukšmo lygį, ir naudotis apsauga nuo triukšmo;
- ☑ stebėti riziką ir peržiūrėti prevencines priemones — tai gali apimti ir sveikatos patikrinimus.

Darbuotojų dalyvavimas

Konsultavimasis su darbuotojais yra privalomas pagal teisės aktus ir leidžia užtikrinti, kad darbuotojai dalyvautų vykdamas ir tobulinant saugos ir sveikatos priemones. Žinių panaudojimas padeda tinkamai nustatyti riziką ir veiksmingai įgyvendinti sprendimus. Darbuotojų atstovai šiame procese atlieka svarbų vaidmenį. Su darbuotojais turi būti konsultuojamasi sveikatos ir saugos priemonių klausimais prieš įdiegiant naują technologiją ar produktus.

Mechanizmų ir kitos įrangos gamintojai taip pat atsakingi už triukšmo lygių mažinimą. Pagal Direktyvą 98/37/EB mechanizmai turi būti „projektuojami ir konstruojami taip, kad rizika dėl oru sklindančio triukšmo būtų sumažinta iki žemiausio lygio“.

Teisės aktai

2003 m. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/10/EB dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizinių veiksnių (triukšmo) keliama rizika darbuotojams. Ši direktyva turi būti perkelta į visų valstybių narių nacionalinės teisės aktus iki 2006 m. vasario 15 d. (1)

Direktyvos 5 straipsnio 1 dalimi reikalaujama, kad „atsižvelgiant į techninę pažangą ir turimas priemones, leidžiančias kontroliuoti riziką pačiame šaltinyje, dėl triukšmo poveikio atsirandanti rizika būtų pašalinta pačiame šaltinyje arba sumažinta iki minimumo“. Direktyva taip pat nustato naują dienos poveikio ribinę vertę, lygią 87 dB(A).

(1) Pakeičianti Direktyvą 86/188/EEB.

Kur galėčiau rasti daugiau informacijos?

Šis informacinis lapelis parengtas, prisidedant prie 2005 m. Europos saugos ir sveikatos darbe savaitės kampanijos.

Daugiau informacinių lapelių ir informacijos apie triukšmą galima gauti adresu <http://ew2005.osha.eu.int>.

Informacijos apie ES saugos ir sveikatos apsaugos teisės aktus galima rasti adresu <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (34) 944 79 43 60, faks. (34) 944 79 43 83
El. paštas: information@osha.eu.int

